

TANKER FRA INNSIDEN

Av: Ragnhild Rosseland

Min bedre halvdel dulter borti meg og visker «Han er oppe» De grelle røde lysene på klokkeradioen lyser i mot meg 01.15. Jeg nærmest sjangler mot naborommet og utenfor gjesteromsdøra står pappa. «Må jo faen meg gå i flere kilometer i dette huset for å komme på dassen», bjeffer han mot meg. Jeg blir den reddende losen som viser han baderomsdøra ca en meter unna. Halvsovende i en stol hører jeg han romsterer på badet en halvtimes tid før han roper etter en dorull. Veiviseren er på beina igjen. Dorullen henger der de vanligvis henger i alle hjem, men det husker jo ikke pappa lenger. Småsnakkende får jeg han til sengs. Han gir meg dette kjente forvirrende men takknemlige blikket da jeg forsikrer han om at mamma bare er reist til Haugesund i barnedåp til et av oldebarna. Jeg sier den beroligende setningen – hun kommer snart hjem og jeg er jo her. Men i mitt hjerte og hode tenker jeg kun en søvngig og trist tanke. Jeg er så glad i deg pappaen min ikke forsvinn fra meg. Kjære Gud pass på oss Endelig under min egen dyne igjen 01.57

03.25 er det igang igjen. « Må jo faen meg gå i flere kilometer i dette huset for å komme på dassen»

Etter en ny halvtime i stolen hører jeg igjen ropet etter dorullen...

05.14«Må jo faen meg...» Denne gangen er jeg klartenkt nok til å gi han dorullen i hånd Tankene flyr i stolen. Vi blir eldre og eldre, dermed blir fler og fler blir demente. Før vår generasjon når åttiårene viser prognosene at det blir dobbelt så mange over åtti som i dag, og dermed også en ekstrem økning demente. Det blir færre yrkesaktive per eldre, kanskje bare halvparten så mange pleiere som nå. Så hva gjør vi, skal vi ta sjansen på å sitte på gjerde og stole på mirakler. Og skal vi fortsette trenden med å velge å få barn senere og senere i livet. Hadde jeg gjort som mine foreldre å fått barn rundt førti hadde jeg hatt bleieunger nå. I den sammenheng har jeg ikke noe å klage over. Som attpåklatt med fornuftige storesøstre, forståelsesfull samboer og tenåringsbarn med tette bånd til besteforeldrene, deler vi på de tunge stundene. Men det er flest gode stunder og resten er vi flinke til å le av. Men latteren kan være sorgtung. Selv om vi bor tett kan det bli tungt for mamma. Det er ett intenst liv hun lever. Passert 80 år, dårlige hofter, mye trøtt, mye svimmel og alene i huset med dement mann på 87 år. Hun deler skjebne med mange.

Neste natt skal bli en reprise på denne natten. En vesentlig forskjell blir det jo. Vi dropper eget soverom til pappa. Han er tryggere når han deler rom med barnebarnet på 17 år. Gutten som er oppkalt etter oldefaren Jon tar over som nattens veiviser.

På dagtid tar jentene på 14 og 16 år også sin tårn, selv om de nok er mest bestemorjenter. Vi svarer på de samme spørsmålene gjennom måltider, under bildekikking, på kjøreturer og når vi ser på tv. Vi blir naturligvis oppgitte og irritable men vi vet av erfaring viktigheten av å beholde roen.

Vi har hatt mange rare samtaler de siste årene... En av gangene mamma var ute å luftet vettet og jeg var `vikar` konstanterer pappa at han er glemsk. Jeg vil som vanlig bekrefte dette med å si « Du er litt glemsk men det gjør ingenting pappa for jeg husker for deg.» Men denne gangen blir jeg avbrutt. « LITT GLEMSK , jeg er jo faen meg JÆVLIG glemsk.» Han ler så tårene triller og jeg ler med.

Det er søndag kveld og jeg står i vinduet og ser gutten som er oppkalt etter Jon spaserer side om side med bestefaren ned bakken til det gamle huset. Det er gutten som er størst nå. Det er ikke mange ordene de veksler .De har en stille forståelse og kjærlighet til hverandre. Jeg lukker øynene og ser for meg andre bilder . Jeg ser den lille gutten på 11 mnd som bare hadde bestefaren til barnevakt en uke vi var litt i knipe.Gutten digger å gå men det er to mnd før han er trygg nok til å slippe seg. Bestefaren vil bare det beste for gutten men å gå bøyde hele dagen- det er alderen for høy til. Bestefaren vet råd. Da jeg kommer hjem fra jobb ser jeg de kommer side om side fra skogsveien. I mellom seg har de en kistav – gutten holder nede, bestefaren oppe...hverdagslykke. Bildene med bestefaren og gutten som er oppkalt etter Jon er mange. Bestefars gutt er det han er.

Det er kald høstluft og en plass der ute på veien ikke langt herifra sitter mamma og halvsover i min søsters bil. En hel helg uten ansvar har forhåpentligvis gitt henne krefter til igjen å skulle takle hverdagen. Og om ikke lenge er bestemorjentene også på vei ned bakken.

Som pårørende til en dement vil jeg først og fremst ta avgjørelser angående pappa med hjerte . Men det er andre faktorer som spiller inn også, og de viktigste er mammas helse og pappas sikkerhet (har hatt noen lete aksjoner ja). Jeg er i den særstilling at det å ta seg av demente også er mitt yrke. Jeg vet derfor utmerket godt hva kommunen har å tilby. Tilbudet er godt, spesielt for de som er relativt friske fysisk. Vi har et bofelleskap som er lite nok til å ose av nærhet, uteområder som er skjermet nok til å være trygt og utsikt som er livlig nok de å fenge de dementes oppmerksomhet. Sist men ikke minst er vi personalet så forskjellige at vi er en utfyllende enhet. Det er altså noen der for alle og trivselen og og felleskapet mellom beboerne og oss er på topp. Så var det faktorene på den andre siden av vektskåla da. Vi ligger ikke i sentrum og bygda er relativ liten så alle vet at her bor de demente. Terskelen er høy for frivillig å bli blant dem eller la sine aller kjæreste bli blant dem.

Vi har nesten alltid ledig kapasitet, noe jeg på en måte finner uforståelig.På den annen side kjemper vi alle imot den såre, langsomme og altoppplukne sorgen det er å miste noen inn i den demente verden. Noe som gjør overgangen enklere er det faktum at vi tar imot dagpasienter. Vi og omgivelsene blir gradvis noe uforklarelig trykt. I dette stadiet er pappa nå.

For en stund siden tok vi avgjørelsen som skulle gi mamma fri en dag i uka. Ukedagen ble valgt med omhu sammen med sjefen min. Jeg skulle slippe å være på jobb med pappaen min. Frakt derimot var ikke et tilbud fra kommunen, så jeg ble sjåføren. Pappa var ikke forberedt den dagen det skulle skje, men han liker å være med meg på kjøretur. Vi kjenner hverandre godt så han var mer urolig enn han pleier, og jeg vet at hadde jeg sagt noe hadde jeg ikke fått han ut av hus. Vi tar en ekstra runde i et byggefelt og ser på huset med skiferveggen, høstblomstene i den mest blomstrende hagen og den nydelige Asalhekken som skjerner for en annen hage. Pappa koser seg med estetiske opplevelser og for han er den vanlige kjøreturen vår, ny hver gang. Med en rolig og blid pappa i bilen stopper vi foran porten med solstråle mønsteret. Arm i arm går vi gjennom den, jeg vet hva som skal skje han vet ikke. Stille ser han på meg med det igjen tomme blikket... Belegningssteinen redder situasjonen. « Jævla fine stein, flott hage.» Han er på glid igjen. I døra står sjefen og han er kjempe forberedt. De finner tonen med en gang men adskillelsen er allikevel tung. Hjemme igjen går jeg med ytterjakka på helt til hente tid, uten å være istand til å gjøre noe fornuftig. Det skal bli mange turer gjennom solstråle porten. Ytterjakka forsvinner inne og fornuften kommer tilbake. Høsten glir over i vinter og kommunen kommer med fraktilbud. Ny tilvenning men for en lettelse.

I små samfunn er det ikke uvanlig at vi i eldreomsorgen må jobbe med våre egne

foreldre som pasienter. Det er uten tvil en belastning, så en prøver å unngå det. Det er allikevel et lite problem i forhold til rekruttering. Hvem vil jobbe i et lavstatusyrke hvor du sjelden får full jobb. Jeg har jobbet i helsevesenet i over 20 år og har 63% stilling. Jovist har jeg fått tilbud om høyere stilling men bare hvis jeg er villig til å jobbe flere helger enn jeg allerede gjør. Det er flere yrkesgrupper som jobber mer i helgene enn vi gjør, men å være så nære mennesker på alle områder kan være ganske energi tappende. De fleste av oss blir eldre enn våre foreldre og som allerede nevnt, jo fler eldre jo fler demente. Hvem skal stelle oss ? Hvor god jobb vil de gjøre, hvis de er slitne av arbeidspress, dårlig økonomi og det å vite at de er omtrent lavest på rangstigen i arbeidslivet?

Hvordan skal vi få helsevesenet til å bli en attraktiv arbeidsplass i framtiden hvor både personalet og beboere trives? Hvor er det blitt av respekten for eldre eller respekten for voksne eller skal jeg heller si hvor er det blitt av respekten for mennesker som de er ? Hvorfor brukes det så mye ressurser i dette samfunnet på intriger, baksnakking og nedbryting isteden for samhold, respekt og oppbygging? Hvorfor ser så mange ned på omsorg ? Holder det med en holdningsendring når vi passerer femti og begynner å forstå at vi ikke er udødelige ? Burde ikke omsorg, respekt og arbeid mot egosentrering bli et fag allerede på barneskolen? Hvorfor hører vi stadig om elever uten motivasjon og uten respekt for andre, som blir anbefalt å gå helsefag linje og hva gjør det med de som virkelig har valgt å gå der? Er det rart statusen blir lav? Burde ikke de sløve respektløse heller bli anbefalt å jobbe med døde ting eller håper de på snikende holdningsendring med folks helse som innsats? Jeg har møtt så mange helsefag elever og mange ønsker virkelig å jobbe med mennesker men ikke med gamle. Ikke helt min greie sier de fleste. Kanskje hjemmesykepleien da sier noen få motvillig, der er det ihvertfall variasjon og selvstendig jobbing men mye overbelastning. Men hvem vil jobbe med demente? Skjønner de godt jeg. Ofte har vi dager der vi svarer på tre spørsmål om igjen og om igjen og om igjen... i syv-åtte timer kun avbrutt av måltider, der ingen avsporinger når fram. Eller når de vil reise hjem og klyper både oss og medbeboere for at verden ikke stoppet opp i 1938. Det er ikke lett å være to personale når fire beboere trenger full oppmerksomhet i tre timer i strekk, og hva så med resten av avdelingen? Nytenkning må til med mange debatter fra forskjellige ståsted, ikke bare fra sykepleiernes side, men også fra oss fagarbeidere på gulvet. Jeg har ikke framtidsløsningen men jeg har noen tanker. Det er kommet inn endel tekniske hjelpemidler nå og flere blir det. Gps sendere, varselmatter, elektroniske dyr og fjernbehandling/undervisning er noe. Vil dette gjøre yrket mer spennende, kanskje også for gutter? Hva med å gå enda lenger, helsefagtekniker eller helsefagmekaniker, gi oss en utdanning som gir grunnlag for sirkulasjon. Hva med en sirkulasjonsordning hvor man kan jobbe noen måneder med teknikk og så noen måneder med mennesker som har bruk for teknikken? Jeg ville juble, og mange unge også tror jeg. Det passer selvfølgelig ikke for alle, men det gjør heller ikke dagens ordning. Det gjelder å gi de unge flere valgmuligheter, samtidig som vi gjør noe med rekrutteringen . Det er mange utfordringer med teknikk som hjelpemiddel spesielt ovenfor fysisk friske demente. Hva hjelper det med en stemme som forteller deg at du må ta på deg de blå skoene(med gps sender) før du går ut, hvis du ikke husker hva blå er. Jeg har opplevd demente som har tatt på seg to par sko på en gang og deretter slitt seg nesten ut på å holde seg oppreist mens de har gått etter hjelp. Demens er en fryktelig vanskelig sykdom og veldig utbredt, så

våkn opp der ute!

Eller hva med verneplikten? Nå blir minst en tredjedel av dagens unge fritatt ofte pga bagateller. Burde vi ikke heller bruke alle de unge, også jentene til å gjøre en innsats for landet vårt. Burde ikke sivilarbeider ordningen blitt avviklet til fordel for en helhetlig innstans hvor vi fordeler de unge mellom militæret, helsevesenet, landbruket og andre `utdøende` yrker? Ja klart det blir dyrt men for en investering i framtiden da.

Bekymringene for pappa er ikke så store som bekymringene for framtiden, men urolige tanker har familien min og jeg nå også. Jeg vet at ved å bli fulltids beboer vil pappa oppleve kjærlig personale, skogsturer, dans, hesteskokasting, bussturer, allsang og mye mye mer. Men det vil også være dager da alt `koker` og ingenting som fungerte i går virker idag. Kanskje han vil være blant de urolige eller være blant de som blir redde de andre?

Vil jeg være istand til å gi pappaen min øyeblikkslykke når jeg vet at alt er glemt etterpå?

Orker jeg å ta han med hjem til middag og til jul når han tror jeg er lillesøsteren hans?

Jeg håper det! Jeg har stor tro på at disse gyldne øyeblikkene gir et bedre liv.

Hvordan skal mamma klare seg økonomisk da, hun som er minstepensjonist? Pappa har god pensjon men det koster flekk i døgnbemannet bolig. Mamma vil sitte igjen med det samme som om pappa var død, men det er han jo ikke.

Og hvor skal jeg gjøre av meg da? Jeg orker ikke å bli pappas pleier. Men mest gruer jeg meg på dine vegner pappa, til dagen da jeg skal følge deg gjennom solstråleporten og huset innenfor skal bli ditt hjem...

